

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 131, GOD. VII, BEOGRAD, UTORAK, 15. JANUAR 2013.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Ćirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 19. februara

MIXER

Piše: Ivan Zlatić

JUGOREMEDIJA VIŠE NE POSTOJI!

Vlast i remek delo Verice Barać

Privredni sud u Zrenjaninu je 27. decembra otvorio stečaj Jugoremedije, na predlog Hipo banke. Pre nego što će doneti odluku o stečaju, sudija Gordana Kocić je najpre novinarima zabranila snimanje, a kad su se prisutni radnici i akcionari pobunili, iskoristila je „nered“ da isprazni sudnicu, zapretivši da će policija pohapsiti one koji ne poslušaju. Ročište je trajalo ceo radni dan, sa upadljivom odlučnošću suda da se volja vlasti izvrši makar nebo gorelo. Efikasnost pravosuđa po tužbi Jugoremedije protiv države za odštetu zbog nezakonite privatizacije, u visini od 111 miliona evra, lako bi rešila sve probleme, jer bi sa samo 10% sredstava od odštete Jugoremedija izašla iz blokade, normalizovala poslovanje i sačuvala više od 400 radnih mesta, pa ne bi ni bilo potrebe da se stečajni postupak uopšte vodi. Međutim, sud je odgovor države na ovu tužbu ekspedovao Jugoremediji sa čitavih mesec i po dana „zakasnjavanja“, a svega par dana uoči ročišta na kom je Privredni sud demonstrirao vanrednu efikasnost u otvaranju stečaja.

DRŽAVA PROTIV RADNIKA

Stečaj je posledica desetogodišnjeg iscrpljivanja Jugoremedije. Najpre pljačkom Jovice Stefanovića. Nakon raskida ugovora između države i Stefanovića 2007. godine, radnici i mali akcionari odlučili su da sami preuzmu odgovornost za vođenje i razvoj fabrike, za imovinu i radna mesta – ne samo svoja, već i onih radnika koje je Stefanović angažovao umesto otpuštenih štrajkača. Od tog trenutka, nastavlja se iscrpljivanje Jugoremedije spletom pritiska vlasti: primoravanje da fabrika odjednom plati sve dugove Stefanovićeve uprave, čije je nagomilavanje vlasti i omogućila; odbijanje države, inače vlasnika 42% akcija fabrike, da podrži investiciju u usklađivanje proizvodnih pogona sa evropskim standardima (koja je bila obavezna po zakonu te iste države, sa vrlo kratkim rokom za realizaciju), zbog čega se Jugoremedija i zadužila kod Hipo banke; smanjenje cene lekova koje Jugoremedija proizvodi za državni zdravstveni sistem (a to su joj najprofitabilniji lekovi) ispod granice rentabilnosti, u trenutku kad je fabrika trebalo da ponovo pokrene proizvodnju i kapitalizuje 11 miliona evra vrednu investiciju; konstantne policijske racije u fabrici koje nisu utvrdile nikakve nezakonitosti, ali su ometale njen rad, urušavale ugled i rasterivale poslovne partnere; napadi na fabriku i njeno rukovodstvo u medijama... Pritisci su onemogućili slobodno poslovanje i doveli do trajne nesigurnosti radnika i malih akcionara, a time i do unu-

trašnjih podela i nemogućnosti da se za otkup državnog dela akcija zainteresuje bilo koji iole ozbiljan investitor. Otud nelikvidnost i stečaj.

Naporeda sa klanjem Jugoremedije, odvija se i hajka na Zdravka Deurića, najekspoziraniju ličnost borbe radnika i akcionara Jugoremedije, kako u vreme borbe protiv Ninija, tako i u borbi za rekonstrukciju i oporavak fabrike. Posle višegodišnjeg pljuvanja po tabloidima, spaljivanja automobila i sl., letos su on i njegova saradnica Milana Zlokas skoro dva meseca ležali u pritvoru, gde su grubo kršena njihova ljudska prava. (Pored brojnih nezakonitosti o kojima su više puta govorili advokati, verovatno se sećate istražnog sudije koji je Zdravku i Milani odredio pritvor da ne bi uticali na svedoke koje on treba da sasluša, a onda je otišao na more na mesec dana. Takođe, Milanina ćelija bila je smeštena pored zatvorskog klozeta, odakle je prebačena u normalnu ćeliju tek posle trodnevnog štrajka glađu...). Na jesen je pokrenut i postupak da se Zdravku oduzmu stanovi (dve garsonjere od po 18 kvadrata i jedan jednosoban stan od 30 kvadrata) koje je kupio pre nego što je počinjeno navodno krivično delo. Sve je to objasnio i dokazao, a ipak su mu 10. januara privremeno oduzeli stanove. Obaveštenje da iz stanova blagovremeno izbaciti stvari i stanare, otkucano je i preporučeno poslato 4. januara. Revnosna službenica koja je usred praznika zapela da odradi svoj posao zo-

ve se Biljana Pavlović, inače direktorka Direkcije za upravljanje oduzetom imovinom Ministarstva pravde.

SVE PO SPISKU

Zašto su Jugoremedija, njeni radnici i mali akcionari i njihov lider pod udarom i ove vlasti, koja za sebe veli da se od prethodnih razlikuje po tome što je posvećena razrivanju sprege finansijskih, kriminalnih i političkih centara moći, razrešenju 24 ključna slučaja krupne korupcije, preporukama Evropskog parlamenta i nasleđu Verice Barać?

Jugoremedija je bila Vericino remek delo. Niste joj morali biti blizak prijatelj i saradnik, kao ja, pa da to znate. O razlozima za svoju posvećenost Jugoremediji takođe je često, jasno i razgovetno govorila i pisala u javnosti. Verovala je da su aktivni građani najvažniji antikorupcijski potencijal, i da su radnici-akcionari institucija koju treba gajiti ako nam je do preduzetništva, stabilnosti i srednje klase. Složili se mi ili ne, tek Verica Barać je zaista verovala u to, i borbi za svoja uverenja posvetila je onoliko vremena i energije koliko i borbi protiv bolesti. Na bljuvo-

MIXER

Ivan Zlatić: Jugoremedija više ne postoji!

ARMATURA

Zagorka Golubović: Izazovi i prepreke savremene levice u Srbiji

Sonja Gočanin: Prodaja „nevinosti“ - slučaj Miljorini

VREME SMRTI I RAZONODE

Vladimir Arsenić: Faction/friction iz NIN-a

BLOK BR. V

Aleksa Jovanović i Lazar Bodroža: Avanture zeca Milorada

tine o navodnom lopovluku Zdravka Deurića i njegove uprave takođe je reagovala. Letošnja hapšenja Zdravka i Milane su inače samo kulminacija policijskog izviđavanja nad Jugoremedijom koje je počelo još 2010. godine. Vericin stav tim povodom i dalje se može naći na sajtu Saveta za borbu protiv korupcije. Neki novi stav ne može. Manje je poznato da je Jelko Kacin tokom letošnje posete Jugoremediji, u vreme dok su Zdravko i Milana bili u buvvari, između ostalog izjavio da je „svakome ko razume srpski“ jasno našta je mislio Evropski parlament kada je preporučio preispitivanje privatizacije Jugoremedije, i da svakako nije mislio „da se hapse dioničari“. Niti jedan medij u Srbiji ovo nije preneo, pa ako niste bili na licu mesta teško da možete

znati. Kacin je tada još na novinarsko pitanje: „A koje su to 24 privatizacije?“, u čudu odgovorio da sporne predmete nije istraživao Evropski parlament, već da su to uradile „vaše institucije“, i da se „spisak“ odavno nalazi na sajtu Saveta za borbu protiv korupcije.

Potpuno je nepoznato šta i zbog čega Vlada radi sa istragama „po spisku“. Pritom ne mislim da kukumavčim što vlasti čereče rad Verice Barać tek sada, kad nje više nema. Ako me baš pitate, naravno da ću reći da je Dačić onomad u „Kažiprstu“ lagao da su on i Verica zajedno radili na izveštajima Saveta, i tvrdiće da se njih dvoje u životu nisu ni čuli ni videli, i da je, koliko ja znam, pokušala da ga dobije na telefon u kabinetu jedan jedini put – ne bi li ga pitala šta to radi njegova policija po Jugoremediji. Tada se nije ni javio, ali dobro, nije to sada bitno. Da li će čovek lagati o mrtvima, to neka raspravi sa sobom, a nama je važno zašto njegovi ministri uništavaju Jugoremediju i *fenduju* stvari Zdravku Deuriću, kad se u dokumentima Saveta jasno sumnja na odgovornost Aleksandra Gračanca, Vlahovića, Vide Uzelac, Dinkića, pa i samog Dačića za propadanje Jugoremedije? Hapšenje Jovice Stefanovića i Zlatka Markovića je, naravno, dobar počeo-

tak, ali ako je nastavak „hapšenje dioničara“, a ne državnih funkcionera koji su od Jovice Stefanovića napravili gazda-Ninija, odnosno ako je zaključak da je Jugoremediju u prvih pet godina upro-pastio Stefanović, a u sledećih pet godina Deurić, onda bolje neka odmah lepo puste i Ninija i Mar-kovića, da se bar ne zamlajuemo pričom kako se „po spisku“ nešto radi.

DAČIĆEVA POSLA U JUGOREMEDIJU

Naravno da razrgavanje sprege vlasti i kriminalaca ne ide preko noći. Zaista je moguće da se u Ju-goremediji poslednjih meseci zapravo dešavaju dve potpuno odvojene policijske akcije – jedna Vu-čićeva, koja je dovela do postupka protiv Ninija i Markovića, i jedna Dačićeva, koja uništava Jugo-remediju radi interesa farmaceutskog trusta (SPS odavno kontroliše Galeniku, a Jedinstvena Srbi-ja apotekarske ustanove, a moglo bi se štošta pretpostaviti i o vezama Dačića i Tončeva sa farma-aceutskim pakerajima Nelt i Delta farm...). Čak je moguće da će Vučić nešto i preduzeti tim povodom, budući da je na *Top 24* sam dopisao baš Galeniku, kojom se Savet za borbu protiv korupcije nikada nije bavio. Moguće je, ali je i dalje samo još jedna dvorska spletka. Vučić nam stalno govori da je u velikoj korupciji oštećena država. Ta „država“ je ništa drugo do isti on-aj aparatus koji je korupciju i generisao, i na čijoj izmeni ni ova Vlada ne radi ama baš ništa. Jugore-medija je protiv te i takve države i podnela navedenu tužbu, nakon čega je krenulo guranje u stečaj. Da

ARMATURA

Piše: Prof. Zagorka Golubović

IZAZOVI I PREPREKE SAVREMENE LEVICE U SRBIJI

Šta diferencira levicu od desnice? Nova levica pretpostavlja *ra-dikalne promene*, ali u kontinuitetu sa unutrašnjim potencija-loom koji može da obezbedi novi start ka boljim uslovima života; dok se desnica orijentiše na promene u okviru postojećeg po-retka moći, u prostoru „tehnološkog fetišizma“ i nacionalizma, produbljujući principe starih matrica tradicionalnog društva.
Drugim rečima, „nova levica“ ide dalje, usmeravajući se ka tra-ženju alternativa i kapitalizmu i komunizmu u smislu borbe za **emancipaciju** putem samooslobađanja i individua i društva, nu-deći *novu paradigmu* društvenih pokreta i razvoja ličnosti kao ravnopravnih učesnika u kreiranju nove vizije ljudskog društva. Već je Roza Luksemburg jasno uočila bitnu razliku između prave i kvazi-levice boljševičkog tipa, kada se suprotstavila Lenjino-voj koncepciji „komunizma“ kao liderske doktrine koja je uništi-la elementarne čestice samoorganizovanja, koju su predstavlja-li „radnički saveti“ i zabranila sve partije i frakcije osim partije boljševika – utvriš put za diktaturu staljiniističkog jednopartijs-kog sistema. Nova levica se oslanja na *Deklaraciju o pravima čo-veka i građanina*, produbljujući je sledećim principima: stvara-njem socijalne države i brige za ugrožene slojeve, regulisanjem tržišne ekonomije (oštrom kritikom kategorije „samoregulišu-ćeg tržišta“), principom socijalne pravde i socijalne jednakosti, promocijom slobodnog mišljenja i delovanja individua, koji se rukovode Kantovim „kategoričkim imperativom“.
Osnovna načela po kojima je prepoznatljivija **nova levica** su:
1/ razvoj socijalne države, koja obezbeđuje pravednu distribuciju javnog dobra;
2/ razvoj civilnog društva koje omogućuje samo-razvoj inicijativa za uspešno delovanje individua i društva;
3/ razvoj sindikalne borbe za ostvarenje principa da svako može da živi od svoga rada.
Takvim delovanjem nova levica se suprotstavlja vekovnom autoritarnom nasleđu i otvara puteve za artiku-lisanje *nove paradigme* za razvoj demokratskog društva, što pretpostavlja razvoj individua kao ličnosti i emancipaciju i gra-dana i društva. Dakle, suprotno konzervativnoj matrici **parto-kratizma**, matrica nove levice je **građanska participacija**, koja se zasniva na načelima socijalne jednakosti i socijalne pravde (brizi za ugrožene slojeve), regulisanju tržišne privrede u okvi-rima socijalne države, na utemeljenju direktne demokratije i pretpostavlja sistemsku kritiku kapitalizma i kvazi-socijalizma – suprotno mainstream ideologiji neoliberalizma koja predsta-vlja najgrublji oblik eksploataorskog savremenog kapitalizma.

Pobedio je Veliki rat. A ni politika mira neće doveka.

Ivica Dačić

li je uništavanje Jugoremedije i progon Zdravka Deurića takođe način da se zaštiti „država“ od plaća-nja odštete? Nema Jugoremedije – nema tužbe.

Ali nije ni to najgore.

Zdravko Deurić i radnici-akcionari Jugoremedije su od 2003. godine u neprestanoj borbi i za sebe i za druge. Od kako su krenuli u štrajk bilo ih je na zajedničkim protestima i drugim inicijativama i sa C marketom, i sa Keramikom, i sa Zastavom elektro, i sa BEKOM, i sa Sínvozom, i sa Srbolekom, i sa Trudbenikom, osnivali su i bili motor Unije radnika i akcionara Srbije, pa onda i Pokreta Ravnoprav-nost (valjda prve samorganizovane radničke partije u Srbiji), pa dobijali izbore, gubili, gurali da-lje... Gde su bili, šta su radili Dačić i Vučić svo to vreme? RTV Vojvodina se nedavno, u emisiji „Radar“, sat vremena bavila Vladinom borbom protiv korupcije – u delu o Miškoviću, Del Realu i C marketu reč-ju nije pomenut Veričin rad po ovim pitanjima, a deo o Jugoremediji je retko viđena smeša novinar-ske zlovolje i manipulacije, gde su Zdravko i njegovi saradnici predstavljeni čas kao lopovi, čas kao idioti. Da li je cilj uništavanja Jugoremedije da se uništi i poslednji dokaz da je ovde bilo čiega pre nego što su se aparatusa dohvatili dobri momci da pohapse loše? Verice Barać više nema da posve-doći, još da sahrane Jugoremediju i spakuju Deurića iza brave

■

Autor je član kolektiva Učitelj nezalica i njegovi komiteti

← Foto:Montaža u brojju „Deo građan“

Nova levica se sve glasnije javlja na političkoj sceni početkom 21. veka od strane kritičara Novog svetskog poretka u eri glo-balizacije, sa zahtevima nužnih promena definisanjem alterna-rivnih modela postojećem ekskluzivnom ekonomizmu, koji ograničava postojeće socijalne i kulturne potencijale materijal-no i duhovnog razvoja u okviru koncepcije „potrošačkog dru-štva“, koje je u potpunoj suprotnosti sa emancipatorskim ten-dencijama prosvetčnosti i napredovanja čovečanstva putem razvoja samosvesnih i odgovornih individua. Najraniji principi levice bili su: aktivno biračko pravo, antikle-rikalizam, progresivni sistem oporezivanja kao put ka društve-noj solidarnosti i čuveni slogan Francuske revolucije: liberté, égalité, fraternité kao neopoziva načela postupanja svih građa-na, nastavljajući se i produbljujući ideje prosvetiteljstva u du-hu humanizma i socijalne pravde.

ORIJENTACIONA KONFUZIJA

Alarm za uspon nove levice u 21. veku je primetno skretanje le-vih opcija udesno i njihova spremnost da se prilagode isključivo principima „proceduralne demokratije“, zatvrđajući oči pred sve snažnijom ofanzivom mega-sila Novog poretka, koji nehumano-som socijalizmu suprotstavlja „humaniji kapitalizam“. Nasuprot takvoj viziji nova levica se suprotstavlja i real-socijalističkoj au-toritarnoj levici i današnjoj „partokratskoj levici“ socijalističkih partija. Izraziti predstavnici kritike neoliberalizma u duhu nač-ela nove levice su: N. Čomski, I. Volerstajin i J. Stiglic (sličnu li-niju kritike razvili su i P. Burdije, J. Habermas i drugi autentični promoteri humanije vizije modernog globalnog društva). Nova levica se glasnije javlja na političkoj sceni s kraja 20. i po-četkom 21. veka, u periodu koji kritičari globalne koncepcije „No-vog svetskog poretka“ ocenjuju kao nastanak krize modernog ka-pitalizma i ideologije neoliberalizma u sklopu modela globaliza-cije. Ona obnavlja zahteve o nužnim radikalnim promenama u okviru alternativnih modela postojećem trendu razvoja koji se afirmiše kao ekskluzivni ekonomizam sa primarnim naglaskom na *ekonomskom rastu*, gubeći iz vida da koncept društvenog razvoja pretpostavlja višedimenzionalni proces koji uključuje kako pro-mene u društvenoj strukturi tako i u normativnoj sferi i političkoj kulturi. Kao posledica tako jednodimenzionalne orijentacije raz-voja nastaju velike razlike (i u socijalnom i u kulturnom razvoju) između društvenih slojeva i u razvijenim zemljama i rastući jaz iz-među najrazvijenijih (najbogatijih) i zemalja u razvoju, koje se sve više približavaju nerazvijenim područjima.

Jürgen Habermas akcenat stavlja na kritiku novih oblika domi-nacije stvaranjem mreža institucija koje su sve više kontrolisa-ne i manipulirane i postaju sve gušće i neprozirnije, sužavajući okvire slobode i potrebe za slobodnim delovanjem. Na tom tlu, piše Habermas, ugrožena je autonomija „sveta života“. Ali Ha-bermas pomera utopijski akcenat sa sveta rada na pojam komu-nikacija i time sugeriše novu paradigmu, konstatujući da postoj-i „iskorenjivanje moralnih standarda i univerzalnih temelja de-mokratije“.

Treba istaći još jedan princip koji jasno razlikuje levičarske kon-cepције od desničarskih doktrina – to je princip *sekularizma*, ko-jim je Francuska revolucija stavila akcenat na „zemaljske real-nosti“ u definisanju karaktera demokratskog sistema, dok se „carstvo božije“ smešta u domen individualnog opredeljenja, bez prava nametanja klerikalnog uticaja u sferi javnog života. Može se reći da je nova levica najprepoznatljivija prema stavovi-ma o socijalnoj jednakosti, brizi za ugrožene slojeve društva, socijalnoj državi i naglašenoj potrebi društvene regulacije ne-gativnih efekata tržišnih mehanizama. Razlika između stare i nove levice je, po rečima Volerstina, u tome što „izbor više ne može biti predstavljen kao reforma versus revolucije“ jer u današnjem svetu nisu više moguće klasične revolucije, pošto se svet toliko promenio da je potrebno postepeno prilagodaivanje na kvantitet i kvalitet promena.

Pjer Burdije je kritikovao socijaldemokratiju u Francuskoj što „obezvređuje javne stvari i poništava tekovine socijalne drža-ve“, uništavajući pojam kolektivne odgovornosti (u odnosu na bedu, u nesreći, na poslu) i kritikujući neoliberalni poredak „ko-jim se vrši koreniti raskid između ekonomske i društvene sfere i vodi povratku na radikalniji kapitalizam, kapitalizam bez grani-ca i šminke.“

A Džozef Stiglic dokazuje tezu o „nesavršenosti tržišta“ nasuprot vladajućem „tržišnom fundamentalizmu“ koji proizvodi „pu-stošeće efekte globalizacije.“

Nova levica se ozbiljno bavi pitanjem karaktera novih društve-nih pokreta, ističući u prvi plan značaj *građanske participacije*, budući da emancipatorsku ulogu ne mogu da iznesu „bezične mase“ (klase, nacije, generacije), te stavljaju akcenat na *samo-oslobađanje* osvešćenih subjekata kao aktera pokreta. „Utopijski duh“ nove levice ili određuje izborom određenih vred-nosti, kao što su: samousavršavanje, rodna ravnopravnost, na-slede humanističke kulture, dostojanstvo rada i sl. U prevladau-jućim ideologijama savremenih društava odbojaju se bitne ide-

je levice kao „utopija“ i nema realnih vizija alternativnih me-dela društva otkrivanjem skrivenih potencijala mogućnosti u pravcu ostvarenja i individualne i grupne autonomije. Istaknuti promoter nove levice Cornelius Castoriadis stav-lja naglasak da se inovacijom, koja uključuje imaginaciju postigne novo stanje, ali ne u smislu čisto tehničko-tehno-loškog progresa, već u smislu šireg/globalnog razvoja *no-vog kvaliteta života*. Ovdje treba prizvati u sećanje Blohov princip *nade*, koja ukazuje na ostvarivost „utopije“ kao sa-znavanja alternativnih mogućnosti „povezivanjem bivstvuje-ćeg prema mogućnosti i bivstvjućeg u mogućnosti koje poseduje još nezaključene mogućnosti“.

Potreba za nastajanjem nove levice može se objasniti obno-vom nacionalizma i rasizma, porastom nasilja i terorizma, kao i tržišnim fundamentalizmom, religioznim fundamen-talizmom i idejnim fundamentalizmom, kao i pojavom no-vih totalitarnih tendencija, slabljenjem sindikalnih pokreta, kao i sve izrazitijeg jačanja jedne super-sile kao neutmitnog arbitra u stvaranju Novog svetskog poretka.

POSTOJI LI NOVA LEVICA DANAS U SRBIJI?

Mislim da se ne može govoriti o nastanku „nove levice“ u pravom smislu u Srbiji danas. Takođe se postavlja pitanje da li se ona može razvijati na tekovinama levice 19. veka u Sr-biji ili na izvesnim iskoracima slobode (takozvanih diside-nata) u 20. veku u režimu Josipa Broza, koji se danas uobi-čajeno naziva „umerenim autoritarizmom“? Ali se nova levica ne može suprotstavljati ni liberalizmu u njegovoj prvobitnoj fazi (Kanta, Johna Stuerta Milla), ili u novijoj fazi (I. Berlina, R. Taylora), kao ni ranih koncepcija socijalizma (K. Korscha i dr.).

Nova levica u Srbiji danas treba da promoviše *direktnu de-mokratiju* u okvirima građanskog društva da bi pripremila temelje za razvoj demokratskog sistema u svim oblastima društvenog upravljanja i života. Potrebno je takođe modifi-kovati i osavremeniti princip **samouprave**, zasnovane na masovnim pokretima i subjektivizaciji aktivnosti svih članova društva na osnovu sistemске kritike i savremenog grubog kapitalizma i autoritarnog nasleđa, na kojem je počivala ce-lokupna istorija kao bivše Jugoslavije tako i svih istorijs-kih faza razvoja srpske države.

Suprotno partokratizmu, koji, navodno, podštiće borbu pro-tiv „slobode od“ konzervativnog principa zabrane slobod-nog mišljenja i delovanja, liberalizam nove levice ide dalje i zalaže se za „slobodu za“, tj. za aktivno i neotuđivo pravo svakog člana društva da deluje kao oslobođeni građanin sa punim učestvovanjem u stvaranju i modifikaciji društvenog siste-ma i uslova života građana.

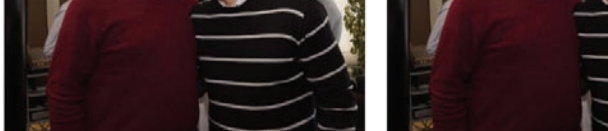
Nova levica u Srbiji postoji samo na interkulturalnom planu i to stramežljivo; ona se mora afirmisati u praktičnoj borbi protiv agresivnog nacionalizma i nasilja, klerikalizma koji sve više guši sekularizam, tehnološkog fetišizma i svemoći finansijskog kapitala, koji dovodi sve veći broj ljudi na ulice („isključeni“), nasuprot enormnom ilegalnom bogaćenju mafijajskih elemenata društva.

Ukoliko se nova levica u Srbiji „ne probudi iz zimskog sna“ i ne aktivira sve slojeve društva (radnike, seljake, intelektualce i masu nezaposlenih) preti opasnost da Srbija pretrpi kolaps (bankrotstvo kao moguće demokratsko društvo) i zato je inten-zivni rad na buđenju svesti i sposobnosti građana od ogromne važnosti u periodu u kojem se nalazimo, pogotovo što se već uočavaju ozbiljni znaci povratka na režim Slobodana Miloševi-ća i totalitarnog poretka, koji u sprezi sa globalnom krizom može prouzrokovati i definitivnu propast države

Integralni tekst na **www.elektrobeton.net**

Tekst je nastao u sklopu projekta „Ka razvijenoj demokratiji“, koji organizuje KPZ Beton uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu.

Sadržaj ovog teksta isključivo je odgovornost autora teksta i ni na koji način se ne sme smatrati da odražava gledišta Kraljevine Norveške.

By Aleksandar Sapic (@AcASapic)

Piše: Sonja Gočanin

PRODAJA „NEVINOSTI“

Slučaj Miljorini

Izvesna Katarina Miljorini, 20 godina, „poreklo“ Brazilka, prepoznala je, kako se sada čini, nesaglediv potencijal internet pro-daje odlučivši da na tom svetskom tržištu ponudi nešto „novo“ i neočekivano - opstvemnu „nevinost“. To je realizovano uz sve-rsdnu pomoć australijanskog reditelja Džastina Sislija koji tu ku-proprodaju, doduše, naziva – projekat, jer prema njemu (projek-tu) planira da snimi dokumentarni film „Virgins Wanted“. Go-spodica Miljorini nije idejni tvorac ovog poduhvata („nevinost“ se, tvrdje mediji, što uspešno, što neuspešno, prodaje online još od 2005), ali je gorepomenuta Brazilka postigla, ako se „jav-nost“ pita, sramno visoku cifru od 780 hiljada dolara.

FANTAZMAGORIJA O „NEVINOSTI“

Srećni dobitnik seksualnog odnosa sa devicom je japanski bizni-smen koji se (očekivano) krje iz nadimka - Natsu. Novinari Huf-fington post-a, ali i neki predstavnici domaće inteligencije, prilič-no su se prošlih meseci nasekirali zbog ove, tvrdje oni, dosta loše nagodbe. Ukratkot: Natsu je nasamaren. Kako bi poštenom japa-nskom biznismenu (ali i ostalim potencijalnim kupcima-naivčina-ma) predočili da je to što je plaćeno, u stvari preplaćeno, predstavn-ici „sedme sile“ opskrbili su se mišljenjima svakoličkih stručnjaka. I svi seksualni stručnjaci u glas su povikali: „nevinost“ je neprove-rena glasina. Natsu je, kako činjenice nalažu, kupio nešto što se moglo lako oštešiti nesmetrenom upotrebom tampona, pa čak i naivnim (i nevinim) džogingom. Razočaran je i Svetislav Basara. U Srbiji bi, tvrdi on, Natsu dobio više: i lepšu i „neviniju“, valjda po is-tom domaćem receptu po kome je i Vućurevićev Dubrovnik iz para-lelne dimenzije „i lepši i stariji“, ali avaj.

Među silnim lamentima nad sudbom naivnoga čoveka, ipak, nije bilo dovoljno naivnih posmatrača da pitanje postave nešto druga-čije. Na primer: kako se to „nevinost“ tako komercijalno dobro snašla u doba sveopšte afirmacije seksa i svega nagonskog? Ili: Šta je nama naša (seksualna) revolucija dala? Arhaična „nevinost“ je izašla na tržište, u svetski multikulturni prostor i tamo je, gle čuda, prepoznata kao vrednost. Raznorazni kupci i prodavci magle, bi-znismeni i „zainteresovana javnost“ sa četiri strane sveta – svi do jednog su razumeli jezik kojim govori Katarina Miljorini. I kada su se šatro podsmevali brazilskoj „prodavačici“, znali su da će razme-na za nju biti više nego isplativa: žensko telo je i dalje skupa roba. To je otažan deo priče o famoznoj globalizaciji i tehnologiji koja je promenila svet. Jedino što je u ovom slučaju „globalizovano“ je-ste prastari mit o čednoj devojci (čija se čednost sada može izrazi-ti u novčanoj protivrednosti), a jedino što je tehnologija promeni-la je mesto susreta zainteresovanih strana. Prema zakonu drejnih Jevreja, u slučaju silovanja još neudate (dak-le „nevine“) devojke, silovatelj mora da isplati ocu naknadu u sre-

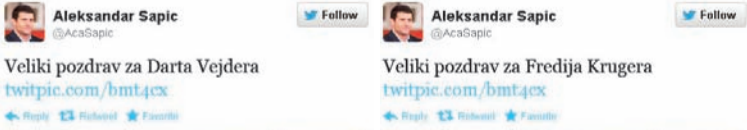
bru jer je „oštetio robu“. To vrednovanje žene kroz količinu njenog seksualnog neiskustva preživelo je, kako vidimo, sve nedaće i po-nosno se praktikuje na internet aukcijama tri hiljade godina ka-snije. Natsu nije prevaren. On je kupio ono što on, ali i mnogi dru-gi muškarci sveta, misle da žena jeste. Njega nisu omele iluzije o emancipaciji i seksualnom oslobođenju; čekao je na trenutak kada će u (relativno) novom, tržišnom formatu moći da konzumira „več-no žensko“. Natsu nije samo kupio seks sa „nevinom“ devojkom, on je ovom transakcijom devojku sveo „na pravu meru“ njenog te-la; probudio stari patrijarhalni moral (sa ženom u glavnoj ulozi) koji nikada nije prevaziđen, a kamoli ukinut. („Nevinost“ u ovom tekstu nije stavljena pod navodnice jer se ne može pouzdanoo do-kazati, uostalom, nemoguće je dokazati halucinacije patrijarhal-nog uma. Navodnici su, shodno prilici, jedini otklon od ove fanta-zmagonije koje se svet još nije oslobodio).

Dalje, nezavisne kritičare i posmatrače slučaja Miljorini nije ni-malo zbunila uloga „nevinosti“ u doba opšteg utrkivanja medi-ja u glorifikaciji seksa koji leći sve, od migrene do kancerogenih obojenja. S pravom nije. Ko su oni da preispituju opštevažeći poredak stvari u kojem se zna čiji je seks, a čija „nevinost“? Sto-tine milijardi dolara, koliko je na godišnjem nivou u SAD-u „te-ška“ seks industrija , nisu uložene sa ciljem da ohrabre žensku seksualnost. Porno industrija je oduševljeno potpomagala žen-sku submisivnost i objektivizaciju kako bi pomoću tog starog tri-ka podigla muški libido. Hvalospjev seksu je istovremeno hvalo-spev seksualnoj potčinjenosti žene. Muška seksualnost defini-sana kao poriv za penetracijom u otvore tela neke žene je ona seksualnost koju, obeštavajući nas mediji, nikako ne treba po-tiskivati. Ženina rola se u tom sistemu kreće u kontinuumu od sveže do potrošene robe za seksualno pražnjenje. Ona je „re-spektabilni“ seksualni objekat i tada „nevinost“ ima savršeno smisla. „Nevinost“ je vrhovna vrednost tamo gde je telo jedina validna ženska „ulaznica“, a (muški) seks jedina igra u gradu.

PRIGOVORI MORALU

Pomenuti seksualni događaj trampe ili isporučenje „nevinosti“ (Natsu protiv Miljorini) trebalo je da se odigra u privatnom avi-onu na relaciji Australija-SAD, kako bi se izbegao zakon o pro-stituciji. Nimalo neočekivano, priča o prostituciji (ili o prosti-tutki Miljorini) prevazišla je pravnu dimenziju i prerasla u mo-ralno problematiku. Iako nije lako formulisati šta je tačno gos-podica Miljorini moralno zgrešila, dotična se, kako stvari sto-je, imala izviniti zainteresovanosti javnosti za „nemoralan“ odnos prema sopstvenom telu. To bi otprilike zvučalo ovako: „Za me-ne to nije prostitucija. Ako neko nešto uradi jednom u životu, to nije profesija. Ako napravite jednu dobru fotografiju, to vas ne čini profesionalnim fotografom“. Moguće je da je neko od de-žurnih moralizatora podlegao ovom objašnjenju, ali Svetislav Basara se nije dao. Basara je ostao dosledan svom, kako ga na-ziva, starom i prevaziđenom svetu u kome je „dama koja napla-ćuje karanje prostitutka. I tačka“.

Boječić se (opravdano) da će dušebrižništvo u ovom slučaju do-biti popriličan zamah, Miljorini se odlučila za još jedan trik „ubla-žavanja moralne krivice“. Rečje o već rabljenom motivu, bar na

By Aleksandar Sapic (@AcASapic)

ovim prostorima, što u narodnim pesmama, što u savremenim turskim tv novelama. U svakom slučaju, patrijarhalno društvo ima razumevanja za to da žena sa svojim telom može činiti šta joj volja samo u slučaju da ona to čini u ime višeg cilja (znači: za muža, porodicu ili naciju). Pošto, dakle, samoljubivi motivi ne dolaze u obzir, u slučaju Miljorini pronađeno je odgovarajuće rešenje u prodaji „nevinosti“ radi pomoći siromašnim sugrađanima. To je dočekano ili sa podsmehom kojim su se šepurili naslovi vesti (poput „Prodaje nevinost kako bi promenila svet“) ili nepoverenjem kojim se budno i analitično pratio razvoj događaja. Pa, tako, kada je krajem decembra omražena Brazilka naplatila honorar za slikanje za januarski broj magazina *Playboy*, nepoverljivi deo „javnosti“ pobedonosno je konstatovao da taj novac (od slikanja) svakako neće završiti u rukama siromašnih. Iako dotična nikada nije obećala da će novac koji zaradi od „popularnosti“ deliti sirotinji, ovim je dokazano - Katarina Miljorini je bestidnica i moralni bogalj. Očigledno se njen pokušaj samoviktimizacije nije tako dobro primio kao u turskoj melodrami „Šeherezada“, gde su autori serije za „jednom-prostitutku“ ipak obezbedili srećan kraj (sa udajom).

Šta se krije iza „rasprave“ o tome da li je gospođica Miljorini prostitutka? Isprva se tema ne čini naročito diskutabilnom, prostitucija je posao prodaje seksualnih usluga za novac, pa možemo zaključiti da slučaj Miljorini jeste jedan takav slučaj. Međutim, glavna akterka ove „prodaje“ se čudno upinje da dokaže da to jednom nije dovoljno, a Basara u svojoj kolumni sa još čudnijim žarom otpozdravlja da je i te kako dovoljno. Razlog zbog koga je svim „nadležnima“ užasno važno da li je ovo prostitucija je u tome što se prečutno podrazumeva da biti prostitutka znači nešto ne samo sramno, već i moralno problematično. Kada dušebrižnici ne bi progovarali iz patrijarhalnog „sistema mišljenja“, jedini problem sa prodajom sopstvene „nevinosti“ bi imala sama Miljorini. Ona je ta koja žrtvuje svoje telo za „više“ ili „niže“ ciljeve (već prema vrednosnoj skali „zainteresovane javnosti“) i jedino ona snosi konsekvence za te i takve odluke. Međutim, pošto je patrijarhalna moralnost još uvek u modi, konačni sud o tome šta će jedna žena preduzeti u odnosu na svoje telo ne može doneti ona sama, već isključivo zajednica (u ovom slučaju, globalna). Kamenovanje preljubnice u Avganistanu je samo brutalnije od moralisanja na račun brazilske dvadesetogodišnjakinje, matrica je ista: žensko telo i postupci koje ona preduzima su (i treba da budu) stalni predmet kontrole. Analiza motiva Katarine M. takođe spada u uplitanje društva u ono što nije njegov zadatak. Pa, ipak, „javnost“ je užasno motivisana da polemise o tome kako će dotična K.M. raspodeliti novac koji nikome ne duguje. Ona se ne bavi time zašto je degradiranje žene na nivo tela još uvek unosan posao, već strahuje da prodavačica „nevinosti“ slučajno ne zaradi previše. Veliko interesovanje za pitanje naplate seksualnih usluga ne može se drugačije objasniti nego kao strah muškaraca od potencijalne „ženske ucene“. Muškarci smatraju da ženska tela treba da im budu dostupna (po prirodnom poretku stvari), ako poslušamo navode iz „Polnog ugovora“ Kerol Pejtman. S tim u vezi, svako „nerazumno“ naplaćivanje seksualnih usluga je znak gubitka kontrole nad ženom i istovremeno povećanje njenog ucenjivačkog potencijala. Šta bi se dogodilo kada bi žene odlučile da naplate sva poniženja svog nepovoljnog statusa? Šta kada bi odlučile da više ne budu seksualne robinje besplatno? To je najdublji strah patrijarhalnog društva i to su pitanja koje ono ne sme da izgovori glasno ■

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Vladimir Arsenić

FACTION/FRICTION IZ NIN-a (pseudoistorijski drm-o-let)

Negde u Beogradu, vreme sadašnje

NAJIZGLEDNJIJI (solilokvij na starogrčkom): Sve sam učinio, sve je spremno, mejlovi poslati, svima poželeo srećnu Novu godinu kao kandidat. Dobro su ovi moji zajedno sa Snašicom to smislili „Hefest izdavaštvo i potencijalni dobitnik NIN-ove nagrade Anaksimandar Zgrtalica Vam žele srećne Novogodišnje i Božićne praznike“ pa pošalji na hiljadu adresa, a ostali nek se snađu. Ko pre devojci njemu i dete, tako kaže ona stara. Jes' da je knjiga izašla godinu i po dana ranije da bih izbegao konkurenciju, ali nema veze. Taman ćemo u dugom klizećem startu ući u stogodišnjicu, ja na konju s nagradom u ruci ko ostareli kralj Pera, a ostali na magarcima. Još ako platim neki prevod, pa milina. Nobel je tu na dohvat ruke. Kad Smaša i Snaša, ko Saatchi i Saatchi, ma ko Kihot i Sančo krenu po Srbiji, biće to kara van, pardon karavan književnosti, možda i neka kera zalaje. Urednik, kritičar, profesor i bibliotekar u jednoj osobi, a u drugoj član Evropskog pokreta, novinar, urednik, prevodilac, muzički kritičar i pisac, ko će moći da odoli ovoj idealnoj kombinaciji. Malo me brine izjava predesdnika ž. u kojoj kaže da je ovo slaba romaneskna godina, on bi pripovetke. Ma nemoj, da ne bi možda da poput mene ne dodeliš nagradu ili javno dva puta izneseš svoju podršku poraženom kanidatu. Neće moći, to mogu samo ja, dobro, priznajem i Kameron Pika Manter. Prvo dobiješ priznanje onda udeš u žiri za dodelu istog, a onda se nečkaš. Savršen plan. Možda bi trebalo posle ove pobeđe da se uguram u žiri, pa da ne dodeljujem nagradu. U tome sam se izveštio hehehehe. Volim kako razmišljam. Ipak, trebalo je da šefu predsednika ž. ponudim stalno mesto u Dnevniku RTS-a, u rubrici bez kulture, ionako je to nekada sa velikim uspehom uređivao. Možda je trebalo da i Šacu Bakalina uposlim u svom podlisku. Pola književne scene je tamo, piskaraju, popunjavaju upitnike. Još jednog enigmatičara niko ne bi ni primetio, a malom bi parice sigurno dobro došle. Nisu velike, al su redovne... Evo javlja mi se Osoba od najvećeg nepoverenja. Kaže izašla „Golja“ a u njima nova pohvala. Nisam džabe ulagao u njega, sredio mu ono mesto u SKD-u, koštalo me. Ali dobar je, trudi se, raspituje, spletkari, volooka Katarina mu nije ravna, a ni naga Mata Hari. Ma šta Mata Hari, on je pravi dvojnič čuvenog A von B. I on ima dva pre-

zimenaa, konspirativno se dosetio, svaka mu čast. I Bolikita me ucelovila taman na vreme, mreža odlično radi. Još samo da me na prvi dan naše Nove godine ne dočeka neko neprijatno iznenađenje. Sumnjivi su mi ovi iz Predsedništva Kluba ljubitelja penušavca, imaju komparativnu prednost žrtve. Nadam se da ipak neće kolege da me zavrnu. Znam da je Predsednica na njihovoj strani, ali odnos snaga se promenio. Valjda će me predsednik ž. spasti, kao što sam i ja njega izvukao iz naftalina. On je odavno prepoznao kom se carstvu treba prikloniti. Doduše i on je član Kluba ljubitelja penušavca, ali i mnogo toga drugog...

Hotline Beograd-Novi Sad

OSTRVICE: „...Da l' ću iznenaditi tajnom posmrtnom maske ja, žrtva...“
MALI OD PALUBE: Ne tako. Drugačije naglašavaj. Kao što smo vežbali. „...Da l' ću iznenaditi tajnom posmrtnom maske ja, žrtva...“ Igramo na tu kartu. To nam je jedina šansa, Zgrtalica se prostro po svim medijima, svi ga veličaju, hvale, proglašavaju za favorita, uf što me nervira, ima više funkcija i od mene. Vežbaj još malo. Nagrada nam je preko potrebna. Vremena su opasna, nema Bote, nema Tete da nas spasi. Ako je ne osvojim, moraću da se rešim suvišnih ostrva iz ovog arhipelaga, a ti sigurno nećeš da budeš jedno od njih? Zato vežbaj. VEŽBAJ! Ne tako! Žrrrtva, žrrrtva. Ponavlja za mnom, žrrrtva, žrrrtva.
OSTRVICE: Žrtvvvva, žzzzzrtva, žrttttva.
MALI OD PALUBE: NEEEEEE! Opet si promašio. Žrrrrrtva, žrrrtva. Koliko puta treba da ponavljam. E, nećeš mi sledeće godine na festival, a još manje na rezidenciju u Vlažnin. Nigde te neće biti, ako ne uvežbaš. Žrrrrtva, žrrrrtva!
OSTRVICE: A knjiga šefe? Zar knjige nije dovoljna? Zar ćemo suditi samo po staramajci i ujacima? Ja se uzdam u kvalitet svog teksta!
MALI OD PALUBE: O čemu ti pričaš? Kao da ne znaš? Jesi li bio u konkurenciji za Andrićevu nagradu kad je nedodeljena? Je l' to bilo u redu i dovoljno? Je l' nam pomoglo što smo obojica u Klubu ljubitelja penušavca, što su mi i kancelarije tamo. Je l' pomoglo što su i dva člana žirija članovi narećenog, a da te podsetim, jedan ti je sada glavni protivnik? Zar ne želiš da mu se osvetiš? Moje Ostrvice, zar ne znaš da se istorija ponavlja. (za sebe) Neće mene dvaput prevartiti. (glasno) Veliki je rat na pomolu, a ti pred-

lažeš da mi sedimo skrštenih ruku. Mnogo si naivan. Spremajmo im bolje posmrtno maske. Dakle: žrrrtva. Ponavlja za mnom: žrrrtva, žrrrtva, žrrrrtva!

Istovremeno u Pančevu

PREDSEDNIK Ž: Ćirjanić, Ćirjanić, Ćirjanić, Ćirjanić, Ćirjanić, Ćirjanić... E moja Goco, kud ove godine zbirku pripovedaka da objaviš. Čitam al' ne znam čemu sve to, načitan ja je ipak volim... (zvižduće) Otkad je Narodna knjiga mrtva, svet se urušava. Nigde na vidiku velikog romana, tu i tamo poneki veliki rat, ali roman, jok. Sto šezdeset i četiri ih nabrojaše vredni prsti naše sekretarice, a među njima i poklon od starog, talentovanog prijatelja, Velikog sužnja iz gvozdene rova. (pevuši) Kad bi ove ruže male, za krv, suze i znoj moga srca znale... (zvoni telefon)

OSOBA OD NAJVEĆEG NEPOVERENJA: Alo, predsedniče ž, ja sam.
PREDSEDNIK Ž: Znam ko je. Telefon ima identifikaciju.
OSOBA OD NAJVEĆEG NEPOVERENJA: Ali ja sam je ukinuo.
PREDSEDNIK Ž: Po tome i znam, a i ko bi me zvao da tebe nema. Goca je na skijanju, Miličko se krije negde u belom svetlu, Veliki sužanj je u Zabeli gde nema telefona, samo si mi ti preostao.
OSOBA OD NEJVEĆEG NEPOVERENJA: Nemojte tako, predsedniče ž, možda vas pozove i Veliki pečatnik.
PREDSEDNIK Ž: On ne zove lično, u njegovo ime pozivaju, ali pusti to, nego reci imaš li neku vest za mene?
OSOBA OD NAJVEĆEG NEPOVERENJA: Imam, ali ne znam da li je dobra ili loša.
PREDSEDNIK Ž: Ne razumem.
OSOBA OD NAJVEĆEG NEPOVERENJA: Imamo situaciju. Biće velikog rata, ako razumete šta hoću da kažem.
PREDSEDNIK Ž: Razumem, ali zar nismo tako hteli?
OSOBA OD NAJVEĆEG NEPOVERENJA: Jesmo, ali izvišićemo, završićemo na margarcu. Urednik-profesor-kritičar-bibliotekar Snašica je problem. Hoće svoj deo. Kaže nećemo ga prevariti.
PREDSEDNIK Ž: Zašto mi to zvuči poznato? Ne brini, rešiću ja to. Imam posmrtnu masku u rukavu. Javiću ti se za petnaest minuta.
 (uzima telefon)
PREDSEDNIK Ž: Halo, Mali, ja sam. Šta si ono rekao, koliko nudiš ■

BLOK BR. V

Autori: Aleksa Jovanović i Lazar Bodroža

Avanture Zeca Milorada

